

Politik för ökad jämlikhet

Jämlikhetskommissionens uppdrag

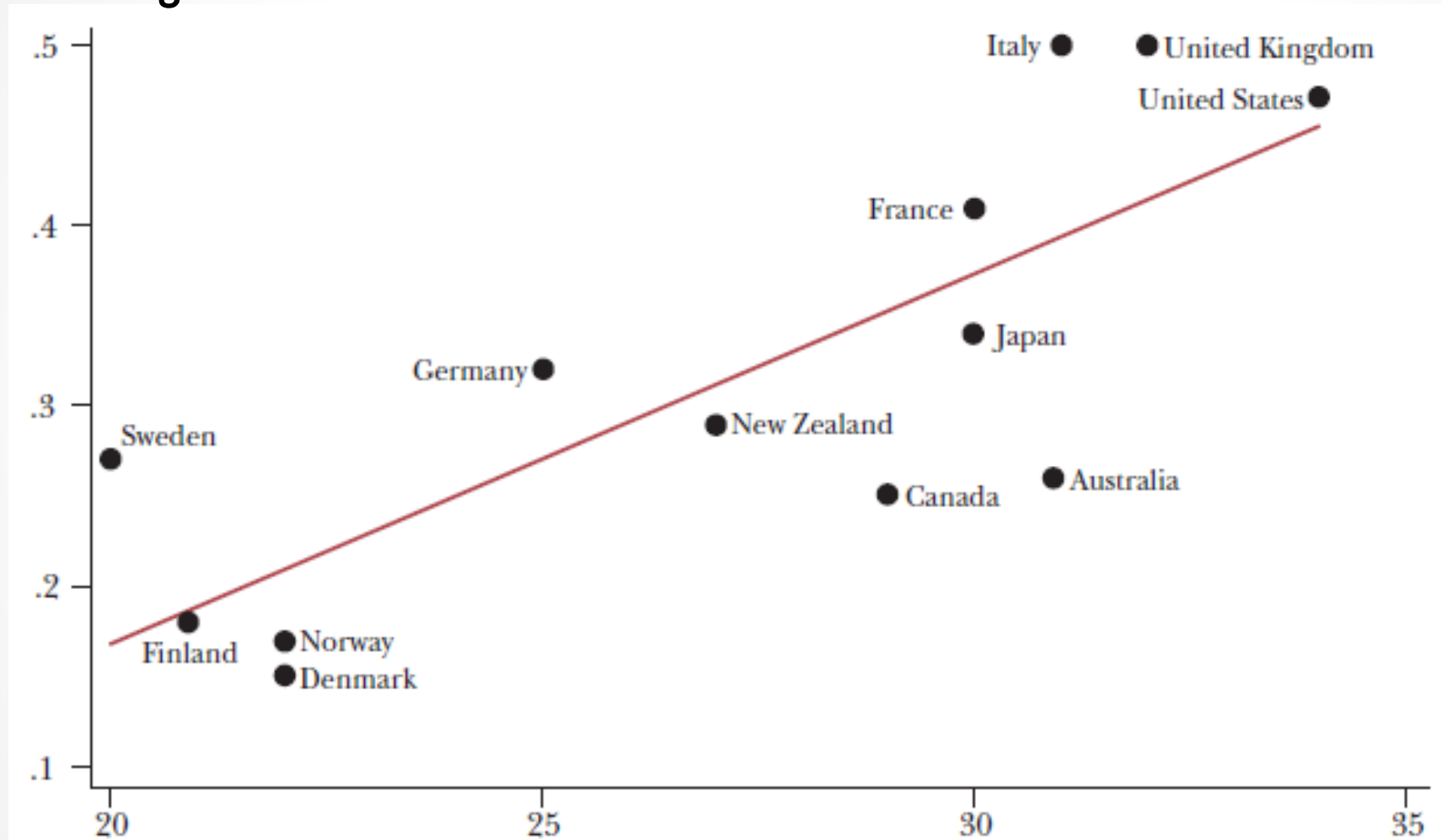
Göteborgs Stad
18 januari 2019

Jämlikhet kan löna sig

- 50 års politik för ökad jämställdhet har höjt BNP i de nordiska länderna med 9-20 procent: särbeskattnig, utbyggd barnomsorg, ... (OECD 2018).
- Jämlikhet leder till högre social rörlighet
- Det svenska tennisundret 1976-96 (Holm & Roosvald 2014)

”The Great Gatsby curve”

Minskad rörlighet

Ökande ojämlikhet

Källa: Corak (2013).

Vad beror ojämlikhet på?

- Skillnader i miljö: fosterstadium, familj, förskola, skola, arbetsliv, boende, livshändelser, ...
- Skillnader i genetiska förutsättningar (som också påverkas av miljön)
- Skillnader i kapacitet att utnyttja möjligheter: likhet inför lagen, skolval, ...
- Ojämlikhet har en tendens att växa av sig själv

Den växande ojämlikheten

- Exempel:
 - kulspel
 - förhandlingar
 - marknadsekonomi
- Slutsats: En jämlig fördelning är inte stabil.
Ojämlikheten växer, om man inte aktivt motarbetar den.

Kommissionens uppdrag

Kommissionen ska

- föreslå åtgärder som kan bidra till att utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, samt i möjligheter till god utbildning och arbete med goda arbetsvillkor
- överväga åtgärder som stärker den enskildes rätt i förhållande till starka ekonomiska intressen
- lämna förslag till andra typer av jämlikhetsskapande åtgärder.

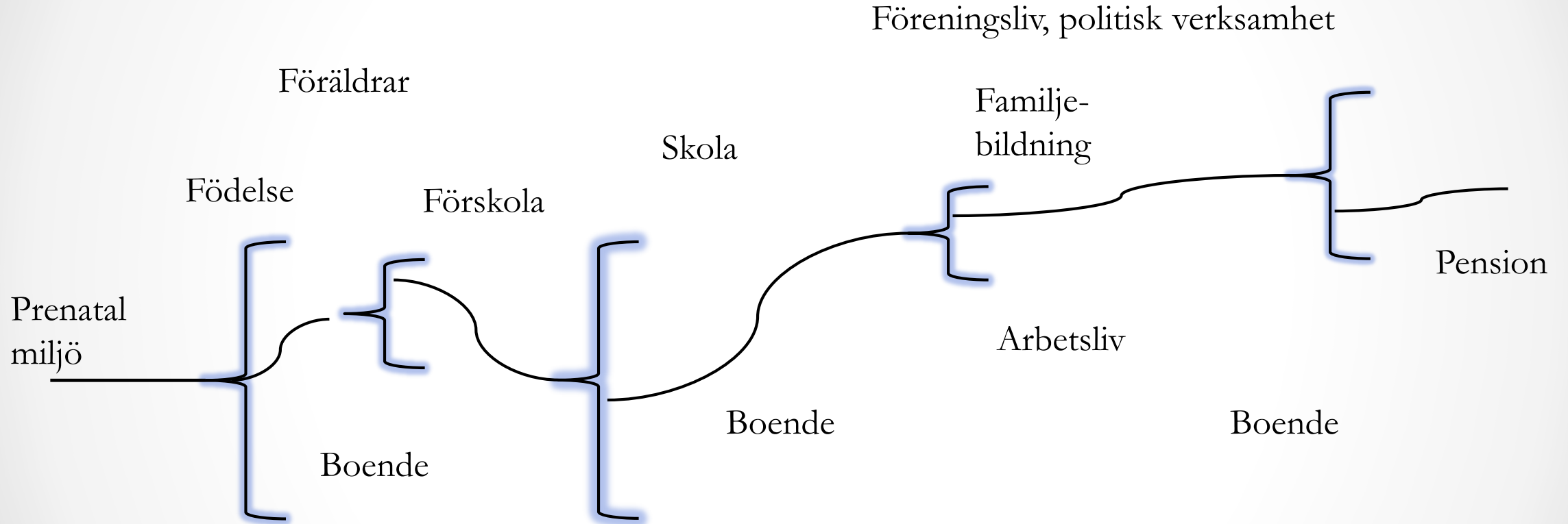
Förslagen ska främja jämlikhet på ett sådant sätt att ekonomins funktionssätt och tillväxtpotential stärks.

Olika betydelser av ojämlikhet

- Vad ligger i fokus – inkomster, förmögenheter, hälsa, utbildning, ... ?
- Svårt att skilja mellan förutsättningar och utfall. Utfall i ett skede definierar förutsättningarna i nästa skede.
- Livscykelperspektiv: Varje barn ska så långt möjligt ha samma livschanser.
- Politikens roll är att i alla skeden av livet bredda spektrumet av möjligheter.

Livscykeln

Många politikområden berörs

- utbildning, från förskola till livslångt lärande
- boende, samhällsplanering
- infrastruktur
- arbetsmarknad

Många politikområden berörs

- hälso- och sjukvård
- socialförsäkringar, andra transfereringar
- skatter
- demokrati och politiskt deltagande
- ...

Ansvarsfördelning inom offentlig sektor

	Kommun	Region	Stat
Utbildning			
Boende, samhällsplanering			
Infrastruktur			
Arbetsmarknad			
Hälso- & sjukvård			
Socialförsäkringar			
Skatter			
Politiskt deltagande			
Kultur, föreningsliv			

Variation av perspektivet

- *Jämställdhet*: yrkesval, karriär och lön, obetalt arbete, ...
- *Geografi*: servicetillgänglighet, transporter, bredband, ...
- *Utländsk bakgrund*: språk, kunskap om svenskt samhälle, tillvaratagen kompetens, föreningsliv, ...
- *Funktionsnedsättning*: tillvaratagen arbetsförmåga, tillgänglighet, ...

Variation av perspektivet

Policyfrågor:

- Hur använder vi bäst dagens verktyg?
- Behöver verktygslådan kompletteras?

Referenser

- Balkfors, A. m.fl. (2014): ”Sociala investeringar med Malmö som exempel”, *Socialmedicinsk tidskrift* 2014(3), 265-273.
- Corak, M. (2013): “Income inequality, equality of opportunity, and intergenerational mobility,” *Journal of Economic Perspectives* 27(3), 79–102.
- Dietrichsen, J. et al. (2018): *Universal preschool programs and long-term child outcomes: A systematic review*. WP 2018:19, IFAU, Uppsala.
- Direktiv 2018:74 (sou.gov.se).
- Holm, M., Roosvald, U. (2014): *När vi var bäst*. Offside Press, Stockholm.
- Molander, P. (1999): *Den åttafaldiga vägen. Motiv för offentliga åtaganden*. SNS Förlag, Stockholm. (<https://www.sns.se/aktuellt/den-attafaldiga-vagen/>)
- Molander, P. (2014): *Ojämlighetens anatomi*. Weylers, Stockholm.
- Molander, P. (2017): *Dags för omprövning. En ESO-rapport om styrning av offentlig verksamhet*. Rapport 2017:1, ESO, Finansdepartementet. (<https://eso.expertgrupp.se/rapporter/politiken-forvaltningen/>)
- Molander, P. (2017): *Condorcets misstag. Hoten mot staten och demokratin*. Weylers, Stockholm.
- Moore, D. (2017): *Developing genome – an introduction to behavioral epigenetics*. Oxford University Press, Oxford.
- Nilsson, I. (2012): *Den ojämlika välfärden i Malmö ur ett socioekonomiskt perspektiv*. Malmökommissionen, Malmö.
- Nilsson, P. (2017): ”Alcohol Availability, Prenatal Conditions, and Long-term Economic Outcomes,” *Journal of Political Economy* 125(4), 1149-1207.
- OECD (2018): *Is the Last Mile the Longest? Economic Gains from Gender Equality in Nordic Countries*. OECD, Paris.